

Agnieszka Czekał-Zastawny

Kryspinów, st. 8, gm. Liszki, woj.
krakowskie, AZP 102-55/54

Informator Archeologiczny : badania 30, 48-49

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KRYNICKIE, st. 16,
gm. Zabłudów,
woj. białostockie,
AZP 40-87/43

osada kultury ceramiki grzebykowo-dółkowej (schyłkowy neolit) lub/i kultury miłogradzkiej (wczesna epoka brązu)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez mgr. Dariusza Krasnodębskiego (Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Podlaska Ekspedycja Archeologiczna). Finansowane przez EuRoPol Gaz SA. Pierwszy sezon badań. Przebadano zagrożony budową gazociągu tranzytowego z Rosji do Niemiec obszar w szczytowej partii wzniesienia, na którym znajduje się stanowisko – łącznie 975 m² (75 x 13 m).

Ze względu na brak warstwy kulturowej oraz pradziejowy charakter stanowiska, zbierano wszystkie zabytki z każdego metra kwadratowego, zaś całą warstwę humusową oraz wypełniska obiektów przesiewano na sitach o prześwicie 0,4 mm. Wydzielono 180 jednostek stratygraficznych. Kilkadziesiąt z nich stanowią jamy o średnicy od 10 do 30 cm i głębokości dochodzącej do 20–30 cm. W kilku z nich znaleziono w pobliżu ścianek kamienie polne, które wraz z występującymi w wypełniskach węgielkami drzewnymi sugerowały, iż są to pozostałości dółków postłupowych, związanych z konstrukcją obiektów o charakterze naziemnym. Do wyjątkowych znalezisk należały obiekty, których głębokość i średnica przekraczały 50 cm. Tylko w nielicznych jamach wystąpił materiał zabytkowy, większość artefaktów (ponad 1500 zabytków krzemienych i około 250 fragmentów ceramiki, z której 30% to materiał pradziejowy) znaleziono w warstwie humusowej. W starożytnym materiale ceramicznym wyróżnić można kilka grup surowcowo-technologicznych: a) ceramikę średnio- i grubościenną (do 15 mm) z grubą domieszką tłucznią, o powierzchni lekko zgładzonej; b) ceramikę średnio- i grubościenną ze średnią domieszką tłucznią, o powierzchni chropowatej, barwy jasnobrązowej; c) ceramikę cienkościenną z drobną domieszką schudzającą. Na nielicznych fragmentach widoczny jest ornament paznokciowy lub dółkowy („nacięcia” ułożone w poziomy ornament jodełkowy, rząd dołczków pod krawędzią wylewy). Zachowane w kilku przypadkach wylewy należą do grupy naczyń cienkościennych, o lekko półokrągłym wykończeniu krawędzi i brzuścach prawie pozbawionych krzywizn. Datowanie stanowiska jest sprawą wielce problematyczną. Sposoby potraktowania powierzchni naczyń oraz występujący na nielicznych fragmentach ornament pozwalają przypuszczać, że mamy do czynienia z osadą kultury grzebykowo-dółkowej lub/i kultury miłogradzkiej. Podobne materiały znane są m.in. ze znajdującej się w odległości około 10 km osady w Zajęczkach (badania Podlaskiej Ekspedycji Archeologicznej 1990–1991). Z uwagi na fakt, że we wschodniej części stanowiska nadal występują obiekty archeologiczne oraz nie zmniejsza się ilość występującego w humusie materiału zabytkowego, celowa byłaby kontynuacja prac terenowych w tym kierunku. Domniemany koniec stanowiska znajduje się zapewne na granicy terenu podmokłego, w odległości około 30 m od wykopu.

KRYSPINÓW, st. 8,
gm. Liszki,
woj. krakowskie,
AZP 102-55/54

- osada kultury kręgu lendzielsko-pułgarskiego (neolit)
- osada kultury pucharów lejkowatych (neolit)

Sondażowe badania wykopaliskowe w związku z budową autostrady A4, przeprowadzone w dniach od 12 września do 17 października przez mgr. Agnieszkę Czekaj-Zastawny (Krakowski Zespół do Badań Autostrad). Finansowane przez Agencję Budowy i Eksploatacji Autostrad w Warszawie. Pierwszy sezon badań. Badaniami sondażowymi objęta została tzw. strefa zagrożenia (pas o szerokości 45 m od autostrady) we wschodniej części stanowiska, natomiast jego zasadniczą partię, usytuowaną na zachód od tego terenu, ze względu na wyniki uprzednio przeprowadzonej prospekcji powierzchniowej poddano badaniom wykopaliskowym. Ogółem przebadano powierzchnię 50 m², zakładając 4 wykopy sondażowe.

W zależności od miejsca usytuowania wykopów miąższość warstwy ornej sięgała od 15 do 25 cm. Bezpośrednio pod nią zalegał całec w postaci jasnego piasku. W wykopach I, II i III nie odkryto obiektów ziemnych. Znaleziono tam natomiast znaczne ilości zabytków ruchomych, występujących jednak wyłącznie w obrębie humusu. Na pozostałości obiektu osadowego (gospodarczego) natrafiono w wykopie IV. Jego wypełnisko stanowił bardzo miękki, sypki piasek, zdecydowanie jaśniejszy od otaczającego go całca, przepalony w partii spągowej. Pozy-skany zespół zabytków, pochodzący zarówno z warstwy ornej, jak i z wypełniska obiektu, nosi cechy typowe dla okresu neolitu. Większość artefaktów krzemienych należy do kultury lendzielskiej, natomiast fragmenty naczyń glinianych to ceramika kultury lendzielskiej lub/i kultury pucharów lejkowatych. Cechy diagnostyczne materiałów zabytkowych wskazują na możliwość uchwycenia na stanowisku dwóch etapów neolitycznego zasiedlenia: wcześniej-

szego, związanego z kręgiem lendzielsko-polgarskim, oraz późniejszego, z okresu rozwoju kultury pucharów lejkowatych. O szczególnym charakterze omawianego stanowiska świadczy przede wszystkim jego lokalizacja w obrębie strefy piaskowej, co wśród małopolskich neolitycznych punktów osadniczych zdarza się rzadko.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Archeologicznym w Krakowie. Badania będą kontynuowane.

KRZEMIONKI, st. 1,
gm. Bodzechów,
woj. kieleckie,
AZP 83-71/-

- kopalnie krzemienia pasiastego kultury amfor kulistych (neolit)

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 2 do 31 sierpnia przez dr. Wojciecha Borkowskiego (Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie). Finansowane przez Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie. Osiemnasty sezon badań. Wytyczono wykop o powierzchni 35 m² (5 x 7 m), w obrębie którego znajdował się wykop sondażowy z 1992 r. o wymiarach 2 x 1,5 m.

Odkryto dwie pracownie obróbki siekier czworosiecznych (nr 1 i nr 2) położone po obu stronach ścieżki gruzowej, wychodzącej z tzw. bramy w hałdzie kopalni komorowej 7/610 i usytuowanej na przedłużeniu tej bramy w kierunku kopalni 611, czyli w kierunku zachodnim od centrum studniska kopalni 7/610. Pracownia nr 1 jest w partii przylegającej do ścieżki starsza od niej. Generalnie wchodzi na hałdę kopalni 7/610, miejscami jest jej współczesna. Ponieważ rozległość pracowni wskazuje na jej wielosezonowość, nie jest wykluczone, że w pewnych partiach może być ona starsza od ostatniej fazy rozmywania hałdy, trudno jednak stwierdzić w których, z uwagi na eksplorację powierzchniową. Natomiast zdecydowanie pracownia nr 1 wchodzi pod hałdę kopalni 611 na całym odcinku styku. Pracownia nr 2, ulokowana zapewne na calcu, jest częściowo starsza od ścieżki, a w rejonie zachodnim częściowo współczesna hałdzie kopalni 7/610. Wzajemna relacja stratygraficzna między obydwoma pracowniami jest niemożliwa do ustalenia, planigraficzny związek między nimi da się ustalić na podstawie dokumentacji wykopu z 1992 r. W trakcie eksploracji pozyskano około 4000 sztuk krzemienno-odpadkowego, 3 fragmenty ceramiki kultury amfor kulistych oraz fragment ostrza kamiennego kilofa cygarowatego.

Następnym etapem badań będzie odsłonięcie stropu pracowni nr 1 w kierunku centrum kopalni 611 tak, aby natrafić na ślady zabudowy i obozowiska związanego z kopalnią 7/610 i pracownią nr 1. Ich znalezienie będzie dowodem na istnienie pola krocącego w rejonie kopalni komorowych na polu eksploatacyjnym w Krzemionkach i wykaże poprawność hipotezy, dotyczącej organizacji pól górniczych w neolitycznych kopalniach krzemienia w Krzemionkach.

Materiał krzemienno-odpadkowy przechowywany jest w Krzemionkach w magazynach Muzeum Historyczno-Archeologicznego w Ostrowcu Świętokrzyskim, materiał wydzielony i dokumentacja – w Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie.

Badania będą kontynuowane.

KRZYŻOWICE, st. 4,
gm. Kobierzyce,
woj. wrocławskie,
AZP 82-27/37

- ślad osadnictwa kultury ceramiki wstęgowej klutej z fazy późnej (neolit)
- osada kultury pucharów lejkowatych z fazy wióreckiej i lubońskiej (neolit)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez mgr. Pawła Maderę (Katedra Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego). Finansowane przez Generalnego Konserwatora Zabytków. Pierwszy sezon badań. Stanowisko położone jest na kulminacji wyniesienia kemo-wego, w odległości około 800 m na zachód od południowego krańca wsi. Wykop I/96 założono przy krawędzi „dziko” eksploatowanej piaskowni. Przebadano powierzchnię 194 m².

Włączając 3 jamy zlokalizowane w ścianie wybijzyska, odkryto 16 obiektów. Wystąpiły one bezpośrednio pod warstwą orną i zagłębione były w zróżnicowane, przeważnie piaszczyste podłoże. Całkowite zniszczenie warstwy kulturowej nastąpiło w wyniku prac rolnych i procesów stokowych. Wśród odkrytych obiektów dominowały jamy zasobowe. Zaliczyć do nich należy 9 obiektów różnej wielkości, o trapezowatym przekroju i silnie warstwowanym wypełnisku. Funkcje magazynowe mogły spełniać również 2 jamy o prostokątnym przekroju, w tym wyróżniający się rozmiarami, choć zachowany częściowo, obiekt nr 2 (głębokość w calcu – 1,3 m; średnica – ponad 2 m). Na uwagę zasługuje również, zachowany częściowo, obiekt nr 3, złożony z płytkiego, nieckowatego zagłębienia, w obrębie którego wystąpiła niewielka jama trapezowata. Układ ten nasuwa przypuszczenie, iż jest to pozostałość budynku zaopatrzonego w piwniczkę. Ponadto wyeksplorowano fragment innego płytkiego zagłębienia.